

Katholiciteit Effect Rapportage

Kroniek
Kees van Dijk

In het jaar 2009 vergaderde het Contact Orgaan Gereformeerde Gezindte in een van zijn vele conferenties. De hoofd-lezing werd verzorgd door dr. H. van den Belt. Het ging over de katholiciteit van de kerk. In een coreferaat ging prof. B. Kamphuis op de lezing in.

U merkt het: aan het begin van deze Kroniek doen we even een stapje terug in de tijd. Negen jaar geleden. Zo heel ver terug is dat niet.

In dat referaat van Kamphuis is nu nog steeds veel interessants te lezen.

Zo geeft Kamphuis aan dat een Nationale Synode voor de GKv een brug te ver zal zijn. Een gezamenlijke synode met de NGK is al niet te realiseren...

We weten dat het anders is geworden. Onder meer op het initiatief van prof. Kamphuis zijn de GKv van harte mee gaan doen aan de Nationale Synode, het ontmoetingsforum van protestantse kerken. En die gezamenlijke vergadering met de NGK is er inmiddels ook gekomen.

KER

Waar het me om gaat: aan het eind van zijn lezing introduceert Kamphuis een nieuw moeilijk woord. De *Katholiciteit Effect Rapportage*. Hij sluit daarmee aan bij wat in de planologie de Milieu Effect Rapportage heet. Je moet je bij een groot (bouwkundig) project afvragen welke milieugevolgen het heeft. En zo moeten kerken zich bij kerkelijke besluiten afvragen wat het gevolg van hun besluit is voor de katholiciteit van de kerk. Brengt het kerken tot elkaar, of werpt het nieuwe belemmeringen op voor verdere eenwording van de kerken? Kamphuis (in 2009) geeft een paar voorbeelden:

In de GKv is zonder al te veel discussie de Nieuwe Bijbelvertaling ingevoerd, een paar jaar geleden. Ik zelf ben daar in verschillende opzichten best blij mee. Maar het heeft ons wel vervreemd van de meeste andere gereformeerden. Bij de invoering is dat, voor zover ik mij kan herinneren, geen punt van discussie geweest. Een KER had hier geholpen. Vorig jaar lag er een voorstel bij onze Generale Synode om de NBV te verwerken in de belijdenisgeschriften, een operatie waardoor het hele taalkleed en op bepaalde punten ook de inhoud van de confessie behoorlijk zou zijn veranderd. Mijn collega Frank van der Pol en ik hebben toen de GS geadviseerd dat niet te doen, vanwege de oecumenische relaties: de belijdenis is niet van ons alleen. Je zou hoogstens voor catechetisch of liturgisch gebruik een aangepaste versie kunnen hanteren, maar niet als officieel geldende confesietekst. Gelukkig is die aanpassing van de confessie inderdaad niet doorgevoerd. Een tweede voorbeeld:

de NGK hebben een paar jaar geleden besloten alle ambten voor de zusters in de gemeente open te stellen. Dat geeft behoorlijk wat spanning in de oecumenische relaties, bijvoorbeeld met de GKv. Ik denk niet dat zulke gevolgen doorslaggevend hoeven te zijn bij het nemen van een beslissing daarover. Maar ze moeten wel worden meegewogen en dat niet marginaal of toevallig, maar systematisch. Een vaste KER zou daarvoor een goed kader kunnen bieden.

De bedoeling van een KER is duidelijk: voordat je een besluit neemt, probeer je na te gaan wat de effecten op de katholieke verhoudingen zullen zijn. Wat doet het met de verhoudingen met verwante kerken dichtbij en ver weg? Dan kun je je afvragen of je die effecten voor lief neemt, of je nadelige effecten kunt verminderen, of dat je zelfs afziet van je project omdat je het offer te groot vindt.

Foto: M.M.Minderhoud

KER achteraf

Een dergelijke KER is er niet geweest voordat de GS van Meppel besloot de ambten voor de zusters open te stellen. Inmiddels kunnen we een soort KER opstellen, maar dan niet met voorspelende waarde, maar achter de feiten aan.

Wat heeft het besluit in oecumenische zin gedaan?

Binnenland

Het heeft de verschillen met de NGK kleiner gemaakt (kerkgenootschap met 33.000 leden). We groeien versneld toe naar een vereniging met de NGK. Daar zitten mooie kanten aan, maar (het is uitgebreid in dit blad verwoord) het vraagt ook om eerdere standpunten te herzien, de recente kerkgeschiedenis nogal anders te taxeren en de binding aan de belijdenis lossier te hanteren. Dat alles ten bate van de eenheid met de NGK.

Het besluit zusters toe te laten tot de ambten heeft de verschillen met de CGK groter gemaakt (kerkgenootschap met 72.500 leden). De CGK hebben een aantal jaren geleden uitgesproken dat zusters geen ambtsdrager kunnen

geweest voor de ontwikkeling van de gereformeerde theologie. Wat zou het Kampen van zijn Kampereiland af hebben gehaald! Maar het mocht niet zo zijn. Helaas was het vertrouwen aan de CGK-kant weg. Want de steun in het grondvlak van de CGK viel weg, als gezegd, mede door het vrouwenbesluit van de GKv. En daarom dus geen GTU, en verwijdering ten opzichte van de CGK.

De openstelling van de ambten voor zusters maakt de verschillen met de PKN kleiner, waar de ruimte om zusters tot de ambten te roepen al jaren praktijk is. Al wordt door de kerken van Gereformeerde Bondssignatuur van die ruimte uiteraard geen gebruik gemaakt.

Buitenland

Hoe is het in het buitenland?

Zeer kort na het besluit van de GS van Meppel vergaderde de ICRC, de internationale raad van gereformeerde kerken. Vanaf de oprichting in 1982 zijn de GKv daar lid van. Het was bedoeld als een gereformeerde tegenhanger van de Wereldraad van Kerken. In de Wereldraad was schriftkritiek aan de orde van de dag en ging eenheid boven de waarheid, was (en is) de overtuiging van de leden van de ICRC.

In de ICRC die in Jordan, Ontario, Canada vergaderde van 13-19 juli 2017 (de conferenties vinden eenmaal in de vier jaar plaats), heeft men kennisgenomen van de toen zeer recent genomen besluiten van de GKv. De ICRC hanteert een constitutie waarin is opgenomen dat 'het toelaten van personen tot de ambten in strijd met het onderwijs van de Schriften' een reden tot schorsing is (art IV:4 van hun constitutie, vastgesteld in Cardiff 2013, geratificeerd door de GKv op de GS Ede). Men heeft dat zo geïnterpreteerd dat het besluit van de GKv als zodanig een grond van schorsing is. Helaas zonder een inhoudelijk gesprek over de in Elspeet (vergaderplaats van de Meppeler synode) genomen beslissingen werden de GKv geschorst als lid. Het besluit tot schorsing is genomen vanwege 'het enkele feit' dat vrouwen tot de ambten zijn

worden.

De CGK moesten mede door dit besluit van de GKv afhaken in het tot stand komen van een gezamenlijke Gereformeerde Theologische Universiteit (GTU). Daar was een groot oecumenisch belang mee gediend. Wat zou een dergelijke samenwerking van gereformeerde theologen goed zijn

toegelaten. Een inhoudelijke bespreking en weerlegging van het Nederlandse besluit kon op de conferentie niet plaatsvinden. De deelnemers vanuit de CGK drongen er nog op aan. Maar het bleek niet mogelijk.

Deze schorsing is uiterst pijnlijk. We komen los van deze oecumenische organisatie te staan. Daar zijn we een van de 32 lidkerken. Maar niet langer lid in volle rechten. Bij een volgende conferentie zal besloten worden of het lidmaatschap zal worden opgezegd. Ondertussen hebben de diverse lidkerken tijd om zelfstandig zich tot het Nederlandse besluit te verhouden.

Europa

In 2018 vergaderde het Europese smal-deel van de ICRC, de EuCRC, van 15-18 mei in Staffordshire, Engeland. Door de vorige conferentie was ds. Jos Colijn tot voorzitter verkozen. Na de schorsing van de GKv door de ICRC heeft Colijn zich teruggetrokken en is hij opgevolgd door prof. David McKay van de Reformed Presbyterian Church of Ireland. Deze kerk heeft de zusterkerkrelatie met de GKv verbroken. De organisatie van de volgende EuCRC zal door het BBK-bureau worden overgedragen aan de CGK. De Evangelical Presbyterian Church of Ireland heeft de relatie 'opgeschort'. Dat hebben ook gedaan de Evangelical Presbyterian Church of England and Wales en de Free Church of Scotland (continuïng).

De Free Church of Scotland bezint zich op een nieuw systeem van kerkelijke relaties waarin de GKv waarschijnlijk wel een plaatsje krijgen.

Alleen de Evangelisch Reformierte Kirchen Westminster Bekenntnisses hebben de zusterkerkrelatie gehandhaafd in afwachting van de komende generale synode van de GKv.

Behalve lidkerken zijn er op een dergelijke conferentie ook kerken en contacten aanwezig en betrokken die (nog) geen lid zijn. Over hen is het volgende lijstje op te maken:

De Evangelisch Reformierte Kirchen in de Transkarpaten streven niet langer naar een zusterkerkrelatie met de GKv. De Selbständige Evangelisch-Reformier-

te Kirchen van Heidelberg en Hannover hebben contact gezocht met de GKN. De contactkerken in Letland en Litouwen zijn faliekant tegen de vrouw in het ambt.

De contactkerken in Italië maken onderdeel uit van de URCNA en zijn eveneens tegen vrouwelijke ambtsdragers.

uitgesproken dat er geen Bijbelse grond is voor toelating van de vrouw tot het ambt van ouderling en predikant. Ook in gesprekken met andere buitenlandse afgevaardigden kregen we veel vragen en hoorden we waarschuwingen dat we het Bijbelse spoor niet moeten verlaten. De Orthodox Presbyterian Church uit

Afgevaardigden Synode 2018 FRCA

Het gaat hier veelal om kleine kerken die zich in het verleden door onze duidelijke confessionele lijn aangesproken wisten. Voor samenwerking, opleiding en andersoortige ondersteuning waren de GKv duidelijk in beeld. Deze kerken zien zich nu gedwongen de relatie te verbreken en komen zo op een bepaalde manier in de kou te staan.

Wereldwijd

Inmiddels heeft een aantal kerken de contacten met Nederland veranderd. Of er zijn grote zorgen gecommuniceerd. Zo was er in januari 2018 een bezoek aan de Gereformeerde Kerken van Zuid-Afrika (GKSA; ledental onbekend, 389 kerken, 276 dienstdoende predikanten). In het verslag van dat bezoek, gepubliceerd door BBK (Betrekkingen Buitenlandse Kerken) lezen we:

Bij monde van Jan-Matthijs van Leeuwen zijn groeten overgebracht namens onze kerken en namens de NGK. In de wandelgangen zijn we bevraagd op de besluiten die onze kerken hebben genomen over m/v en ambt. De GKSA kennen de gesprekken hierover, maar hebben

Amerika (30.000 leden) heeft zelf de schorsing op de ICRC aangevraagd. Ze zijn ervan overtuigd dat de GKv dwalen waar ze zusters roepen tot de ambten.

Tijdens de buitenlandweek op de synode van Meppel gaf de afgevaardigde van de Kosin Presbyterian Church of Korea (230.000 leden), prof. Hae Moo Yoo, al onder tranen aan de afgevaardigden mee dat een besluit tot het toelaten van zusters in de ambten een einde van de relaties zou betekenen.

De lijst kan voortdurend worden uitgebreid. Het meest recent is de beslissing van de Free Reformed Churches of Australia (ledental niet bekend; 17 kerken) om de zusterkerkrelatie te beëindigen. Op hun synode in Bunbury was ds. Melle Oosterhuis aanwezig als afgevaardigde van de GKv. Hij hield daar een toespraak die op gkv.nl verscheen. Daarin trachtte hij uit te leggen dat het Nederlandse besluit niet ingegeven was door een nieuwe en aanvechtbare hermeneutiek. Maar dat het eenvoudig gaat om nieuwe exegetische inzichten. Zijn spreken wist het tij niet te keren.

Toespraak Oosterhuis

Wat me bij lezing van de toespraak van Oosterhuis opvalt, is de manier waarop de besluiten worden gepresenteerd. Hij benadert het besluit van Meppel op een manier die ik zo nog niet eerder las.

Dr. Oosterhuis heeft zich niet beperkt tot het aanbieden en toelichten van de door de kerken genomen besluiten. Hij voegt daar een beschouwing aan toe waarvan je je afvraagt wat daar eigenlijk de status van is. Het eenvoudig voorlezen van de besluiten met hun gronden is ook een gênante bezigheid. Het is voor iedereen, voor of tegen vrouwen in de ambten, duidelijk dat de besluiten en hun gronden niet erg sterk zijn. Misschien is het dat gegeven dat hem creatief maakte.

Hij vergelijkt het bijbelgebruik van de farizeeën rond de scheidbrief en de reactie van de Heiland daarop (Mat. 19:3-8) met de benadering van het vraagstuk vrouw en ambt door de Australische kerken met daartegenover de benadering door de GKv-synode. Het spreken van de Heiland tot de farizeeën blijkt een les in hermeneutiek te zijn geweest. Ook heeft Oosterhuis het in zijn toespraak over de scheppingsorde. Maar dat begrip vult hij op een originele manier: mannen en vrouwen zijn niet maar gelijkwaardig, maar helemaal

gelijk in het beheren van de schepping. (Voor het gemak wordt de scheppingsvolgorde van man en vrouw waaraan Paulus in 1 Tim. 2 betekenis geeft, hier niet genoemd. Scheppingsorde betekent bij Oosterhuis: algehele gelijkheid in taak en verantwoordelijkheid. Wat je erin stopt, haal je er ook weer uit, zou mijn wiskundeleraar zeggen).

Helaas, aldus Oosterhuis, heeft men zich in heel de geschiedenis al te vaak klakkeloos bij de (door de paradijsvloek beheerste) cultuur aangepast en daarvoor door zijn vrouwen in een ondergeschikte positie gekomen. Maar bij Christus zet het herstel in. Al gaat de Heiland omwille van de omringende cultuur nog niet zo ver dat Hij al vrouwelijke apostelen aanstelt. En ook zijn apostel Paulus durft nog geen vrouwelijke ambtsdragers aan....

Heel bijzonder is dat Christus volgens Oosterhuis in feite onder zijn eigen maat blijft. Vanwege de hardheid van de harten stelt Hij geen zusters aan. Maar zo kennen we uit de evangeliën Christus toch echt niet. Daar spreekt Hij met vrouwen, zelfs als ze publiek als zondares bekendstaan, raakt Hij melaatsen en zelfs een dode aan. Er is geen maatschappelijk taboe waar de Heiland zich door laat inperken. Maar nu moeten we geloven dat Hij dat juist wel gedaan heeft. Dat de Heiland vandaag de dag wel vrouwen als apostel zou hebben aangesteld. Want onze

cultuur staat dat wel toe. Wij hebben ons hier in West-Europa namelijk zo goed in de richting van het komende koninkrijk ontwikkeld... En dat is dan gewoon exegese en geen nieuwe hermeneutiek.

Het cultuuroptimisme dat eruit spreekt, is naar mijn mening nog het gevaarlijkste. Dat de doorgeschoten gelijkstelling van man en vrouw in onze cultuur niet langer wordt gezien als een aantasting van Gods goede schepping, maar juist als het herstel ervan. Mijn vraag is dan ook: heeft de tijdgeest je ogen dichtgesmeerd?

In zijn beschouwing maakt Oosterhuis een aansluiting bij de klassieke definitie van ethiek door K. Schilder (*constante ratio, wisselende oeconomieën*). Ik heb er vreemd van opgekeken. Schilder zou zijn definitie van ethiek nooit zo hebben toegepast. Ethiek is hoe wij met de Bijbel omgaan in de situatie van vandaag. Niet hoe de bijbelschrijvers met elkaars spreken en schrijven omgaan in wisselende omstandigheden en in het verdergaan van de

K. Schilder: Ethiek is de wetenschap van de vaste rationes, de wisselende oeconomieën en de actueel concrete bepaaldheid der obligatie van de wil des mensen tot gehoorzaamheid aan de geopenbaarde wil van God.

heilsgeschiedenis. We geloven dat in de Schrift Gods waarheid zich voor ons ontvouwt. Dat is iets anders dan dat ze verandert en zichzelf corrigeert.

De definitie van ethiek van Schilder is niet een definitie van hermeneutiek.

Een uitspraak van de Here Jezus is

andersoortig dan die van enig mens. En de uitspraak van een apostel is geen in de eigen tijd op te sluiten ethische opvatting. Als

Schilder het heeft over ethische opvattingen door de tijd heen, is dat heel iets anders dan het spreken van de Here Jezus en dat van Mozes over de echtscheiding, of Paulus over de inzet van vrouwen.*

Het verbaast me in geen enkel opzicht dat dit spreken de mening van de Australische kerken niet veranderde.

Rapportage

Ik rond deze Kroniek af en kom tot een voorlopige conclusie wat betreft de Katholiciteit Effect Rapportage.

En die is: het is om te huilen.

Je zou toch namens BBK in deze jaren de wereld rond moeten vliegen om overal op je kop te krijgen en te worden bezworen terug te keren van je verkeerde weg... De arbeidsvreugde zou je vergaan.

De synode had zelf al niet de moeite

genomen in haar besluit ook goede aandacht te geven aan de door buitenlandse afgevaardigden bij haar ingebrachte bezwaren

tegen de mogelijke openstelling van de ambten voor vrouwen. De verdediging van de besluiten in Australië door haar voormalige preses – hij doet dat weer op andere manieren, maar in dezelfde denklijn in spreekbeurten in den lande – geeft een ontdekkende aanvulling: er is echt sprake van een 'nieuwe manier van bijbellezen'. En daarmee is de katholiciteit van de kerk niet gediend!

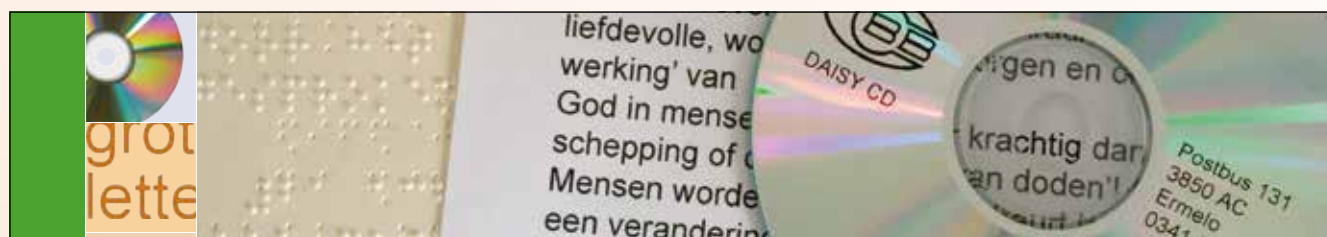
Geve de Here dat we ons nog laten corrigeren. En dat de hoogmoed ons niet nog verder van Gods wereldwijde volk vervreemdt.

Afgesloten 26 juni 2018

Noot:

- * Oosterhuis werkt ook met de geschiedenis van de moeders die hun kinderen tot Jezus brachten. 'Vrouwen en kinderen werden in Jezus' dagen niet meegerekend. Dit verklaart dat de discipelen, die kinderen van hun tijd waren, vrouwen en kinderen bij Jezus vandaan joegen.' Hierbij lijkt hij zich op vertalingen of op de kinderbijbel te beroepen. Prof. Van Bruggen heeft aangetoond dat het ook vaders waren die hun kinderen tot Jezus brachten. Er worden mannelijke werkwoordsvormen gebruikt (J. van Bruggen, *Marcus*; op Marcus 10:13-16). Oosterhuis gebruikt hier de Bijbel om zijn opvatting te staven zonder fatsoenlijke exegese.

**Het is
om te huilen**

Uw vertrouwde christelijke bladen blijven lezen? Dat kan via de CBB!

Als uw zicht vermindert en het lezen steeds moeilijker gaat heeft de CBB de oplossing: lees uw favoriete en geliefde kranten en tijdschriften bij de CBB!

De CBB, de Christelijke Bibliotheek voor Blinden en Slechtzienden, heeft een grote collectie christelijke lectuur in passende leesvormen. Kijk op www.cbb.nl, bel naar 0341-56 54 99 of mail naar info@cbb.nl en vraag onze gratis catalogus aan.

CBB, Christelijke Bibliotheek voor Blinden en Slechtzienden

Postbus 131 • 3850 AC Ermelo • Tel. 0341-56 54 99 • www.cbb.nl • info@cbb.nl